

หลักสูตรสถานศึกษากับแนวปฏิบัติการจัดการเรียนรู้

กรรณา ฐปัทม์ ศึกษาปริทัศน์ สพ.นส. เขต 1

ระดับสถานศึกษา

การจัดหลักสูตรสถานศึกษา (หน้าที่ของสถานศึกษา)

องค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นการจัดทำเอกสารในระดับโรงเรียน โดยองค์คณะบุคคล ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ เมื่อจัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว การจัดทำรูปแบบและการจัดแบ่งจำนวนเล่มของหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นอยู่กับพิจารณาตามความเหมาะสมของโรงเรียน เพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการ และการนำไปใช้ ส่วนองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา หากไม่นับรวมปกของหลักสูตรและประกาศของโรงเรียนแล้ว ควรมีองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

1. ส่วนนำ: ข้อมูลในส่วนนี้จะช่วยให้ครูผู้สอนทราบถึงเป้าหมายโดยรวมของสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ ความนำสภาพทั่วไปซึ่งเชื่อมโยงกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา วิสัยทัศน์โรงเรียน สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลาง และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นต้น

2. โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา โครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรสถานศึกษา: เป็นส่วนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดรายวิชาที่จัดสอนในแต่ละปี / ภาคเรียน ซึ่งประกอบด้วยรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พร้อมทั้งจำนวนเวลาเรียน หรือหน่วยกิตของรายวิชาเหล่านั้น

3. คำอธิบายรายวิชา: ส่วนนี้เป็นรายละเอียดที่ช่วยให้ทราบว่าผู้เรียนจะเรียนรู้อะไรจากรายวิชานั้นๆ ในคำอธิบายรายวิชาจะประกอบด้วยรหัสวิชา ชื่อรายวิชา ประเภทรายวิชา (พื้นฐาน / เพิ่มเติม) กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นที่สอน คำอธิบายสาระสำคัญที่สอนในรายวิชานั้น

4. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

5. เกณฑ์การวัดประเมินผลและจบหลักสูตร: เป็นส่วนที่สถานศึกษากำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะจบการศึกษาในแต่ละระดับ โดยพัฒนาเกณฑ์ดังกล่าวให้สอดคล้องสัมพันธ์กับเกณฑ์การจบหลักสูตรในหลักสูตรแกนกลาง

ระดับชั้นเรียน

การนำหลักสูตรแกนกลาง ฯ สู่การปฏิบัติจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา (หน้าที่ของคุณครูผู้สอน)

(จัดทำโครงสร้างรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้)

1. จัดทำโครงสร้างรายวิชา

เป็นการกำหนดขอบข่ายของรายวิชาที่จะจัดสอนเพื่อช่วยให้ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง เห็นภาพรวมของรายวิชา ว่าประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้จำนวนเท่าใด มีสาระสำคัญอย่างไรบ้าง แต่ละหน่วยจะพัฒนาให้ผู้เรียนให้บรรลุตัวชี้วัดใด ใช้เวลาเท่าใด และมีสัดส่วนการเก็บคะแนนของรายวิชานั้นเป็นอย่างไร

โครงสร้างรายวิชาที่ประกอบด้วย

1. ชื่อหน่วยการเรียนรู้ตลอดรายวิชา
2. จำนวนหน่วยการเรียนรู้
3. มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด
4. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด
5. เวลา(ชั่วโมงที่ใช้สอน) และน้ำหนักคะแนน

ทำไมจึงต้องจัดทำโครงสร้างรายวิชา

การจัดทำโครงสร้างรายวิชาจะช่วยให้ครูผู้สอนเห็นความสอดคล้องเชื่อมโยงของลำดับการเรียนรู้ของรายวิชาหนึ่ง ๆ ว่าครูจะสอนอะไร ใช้เวลาสอนเรื่องนั้นเท่าไร และจัดเรียงลำดับสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างไร ทำให้มองเห็นภาพรวมของรายวิชาอย่างชัดเจน

วิธีปฏิบัติ

1. วิเคราะห์ตัวชี้วัดในคำอธิบายรายวิชา และกำหนดตัวชี้วัดที่จะใช้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ อาจใช้ข้อมูลจากแบบการวิเคราะห์เพื่อจัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยมีหลักการดังนี้
  - แต่ละหน่วยการเรียนรู้ควรมีการกำหนดจำนวนตัวชี้วัดให้เหมาะสมกับธรรมชาติรายวิชา
  - กรณีที่ตัวชี้วัดมีความสำคัญและเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ในเรื่องอื่นๆ อาจนำตัวชี้วัดนั้นมากำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้อื่นได้
  - แต่ละหน่วยการเรียนรู้ก็นำตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้จากต่างสาระภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน หรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีความเชื่อมโยงกันมาไว้ด้วยกันเป็นหน่วยบูรณาการได้
2. กำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้ตลอดรายวิชา เวลาที่ใช้สอน และน้ำหนักคะแนน

2. หน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วยบทเรียน หลาย ๆ บท ที่ใช้สอนหนึ่ง หรือหลาย Concepts หน่วยการเรียนรู้มีไว้เพื่อให้เราหลีกเลี่ยง การสอนบทเรียนแต่ละบท เป็นเอกเทศในตัวเองโดยไม่คำนึงถึงภาพรวม

หน่วยการเรียนรู้เป็นขั้นตอนสำคัญที่สุดของการนำหลักสูตรสถานศึกษาเข้าสู่ชั้นเรียน การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ต้องเป็นหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานเช่นเดียวกับหลักสูตร การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ควรครอบคลุม 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ หลักฐานการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะเป็นส่วนที่นำมาตรฐานการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง นักเรียนจะบรรลุมาตรฐานหรือไม่ อย่างไร ขึ้นอยู่กับขั้นตอนนี้

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานตามแนว Backward Design

การนำ Backward Design มาใช้ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน มีขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่สะท้อนมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด หรือ ผลการเรียนรู้ ซึ่งบอกให้ทราบว่าต้องการให้นักเรียนรู้อะไร และสามารถทำอะไรได้ เมื่อจบหน่วยการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดหลักฐาน ร่องรอยการเรียนรู้ที่ชัดเจนและแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายการเรียนรู้

3. แผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้เป็นการเตรียมการจัดการเรียนรู้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบและเป็นลายลักษณ์อักษร

องค์ประกอบสำคัญ

1. มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด / ผลการเรียนรู้
2. สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้
3. สาระการเรียนรู้
4. กระบวนการเรียนรู้
5. สื่อการจัดการเรียนรู้
6. การวัดและประเมินผล
7. บันทึกผลการจัดการเรียนรู้

แหล่งอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2552.

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. **แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตาม**

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2553.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. **ชุดฝึกอบรมวิทยากรหลักสูตรแกนกลางการศึกษา**

ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. ม.ป.ป.

สรุป

หลักฐานเรื่อง หลักสูตรสถานศึกษา
, การจัดการเรียนรู้ , การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
ที่โรงเรียนต้องจัดทำ

1. เอกสารหลักสูตรสถานศึกษา สมบูรณ์ตามองค์ประกอบครบ 5 ประการ ตามคู่มือการตรวจสอบเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา
2. เอกสารหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย
  - 2.1 ความนำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้
  - 2.2 คำอธิบายรายวิชาทุกรายวิชาทุกชั้นเรียนในระดับการศึกษา
  - 2.3 โครงสร้างรายวิชา ทุกรายวิชา ทุกชั้นเรียน
3. เอกสารการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แต่ละรายวิชา ตามโครงสร้างรายวิชา แต่ละชั้นเรียน
4. แผนการจัดการเรียนรู้แต่ละรายวิชา ตามหน่วยการเรียนรู้/ในโครงสร้างรายวิชา
5. เอกสารการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
6. เอกสารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1